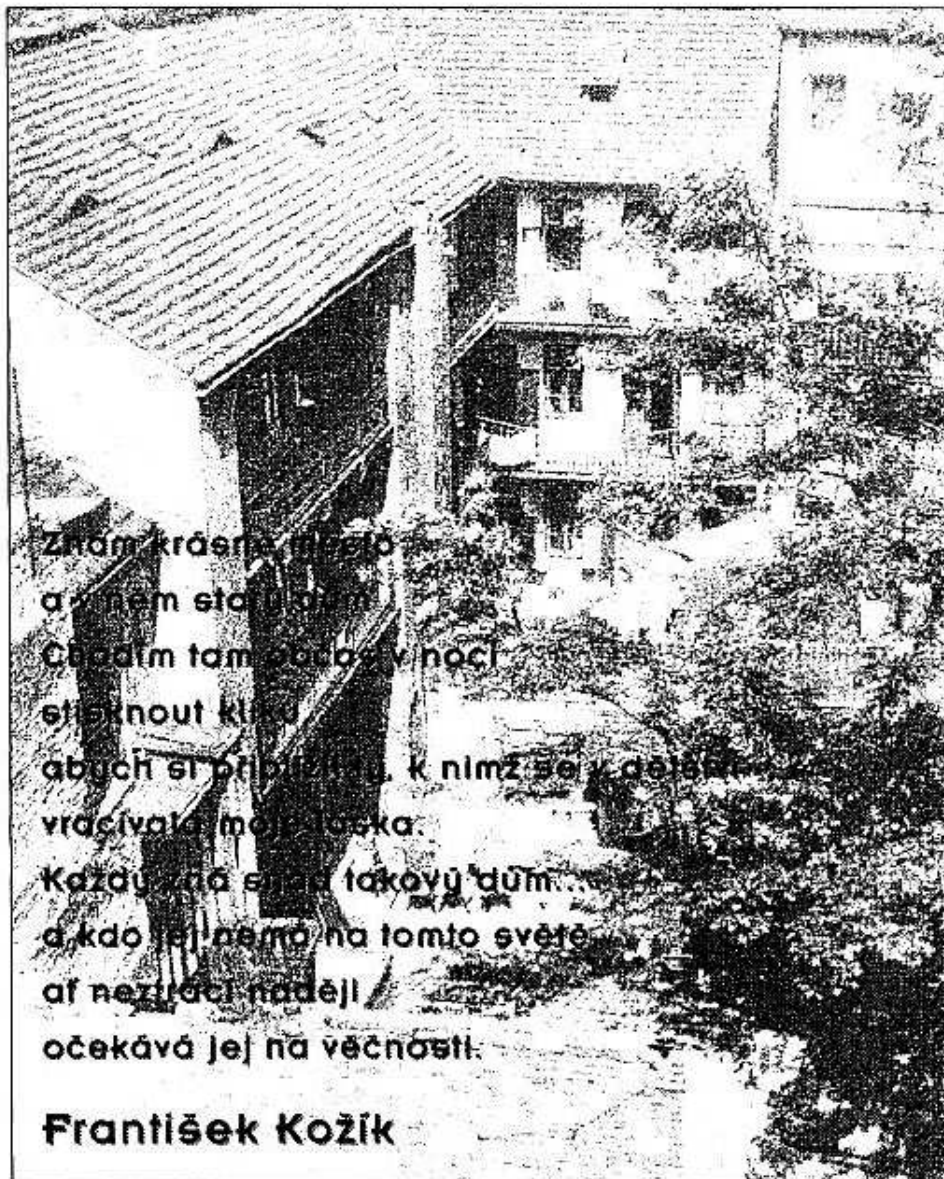

Žižkovské listy

Občasník Klubu přátel Žižkova
Číslo 2. Červen 1999

Znáš krásné město
a znám starý dům
Chtěl tam být v noci
stisknout klávu
abych si připomněl, k nimž se v dětství
vracívala moje láska.
Každý má svou takový dům
a kdo jej nemá na tomto světě
ať neztrácí naději
očekává jej na věčnosti.

František Kožík

KLUB PŘÁTEL
ŽIŽKOVA

Splněný sen první generace Žižkovanů

Libuše Neckářová

Vítězstvím husitů na Vítkově byl položen základ pro vznik husitské tradice vázající se k tomuto místu. Tato tradice stavěla mj. zcela přirozeně na osobnosti husitského vojevůdce Jana Žižky z Trocnova. V 19. století představovala husitská tradice podstatnou součást české národní ideje a na mnoha místech byly vybudovány pomníky Jana Žižky.

Stranou tohoto dění nemohlo zůstat ani rozrůstající se sídliště pod Vítkovem, které už svým názvem Žižkov (používaným od r. 1869 a úředně potvrzeným r. 1877), pojmenováním domů, ulic a náměstí se hlásilo k husitské tradici. S prvním návrhem na zřízení pomníku Jana Žižky vystoupil již r. 1862 stavitel Karel Hartig. Další podnět vzešel z Občanské záložny v Žižkově (jejím starostou byl tehdy K. Hartig) v r. 1872. Ještě před vznikem samostatné obce Žižkov vystoupil s tímto návrhem v r. 1874 i Žižkovský Sokol, který se ujal organizování fondu na stavbu pomníku. Podle původních představ měl stát pomník Jana Žižky na dnešním Prokopově náměstí. Práci na pomníku byl pověřen sochař Fr. Heidelberg, který sice v r. 1875 vytvořil sádrový model, vysoký asi 1,58 metrů, ale Žižkův pomník tehdy nebyl postaven ani na Prokopově náměstí, ani jinde na Žižkově.

Myšlenka na vybudování pomníku ale nezapadla. 17. 7. 1882 byl za účasti téměř 300 občanů ustaven na Žižkově Spolek pro zbudování pomníku Jana Žižky z Trocnova na vrchu Žižkově (dále jen Spolek). Tento Spolek organizoval sbírky na postavení pomníku, podporované i americkými Čechy, od r. 1905 vydával i Věstník Spolku, ale k vlastní stavbě pro nedostatek peněz stále nedocházelo. Při 25. výročí založení Spolku (v r. 1907) věnovalo město Žižkov Spolku pozemek na vrcholu Vítkova, který obec zakoupila již v r. 1878. Proto Spolek horlivě podporoval postavení pomníku právě na vrcholu Vítkova. V r. 1910 byla na Vítkově zasazena alespoň pamětní deska, která připomínala vítězství husitů. Na desce bylo uvedeno:

„Nepatrná hrstka lidí přemohla spojené řady obrněných, poněvadž byla přesvědčena o své pravdě. Tehdáž byly strany dvě: Evropa a my. A ta Evropa byla bledá, zsinálá a černý prapor s rudým kalichem vlál jí nad hlavou. Vzpomínejte, uvědomujte si, čím jsme tehdáž byli. Tu jdeme mezi mohylami vítězů, ale ne po hrobech pobitých!“

K 500. výročí bitvy na Vítkově v r. 1920 chtěl Spolek předat veřejnosti Žižkův pomník. V r. 1912 vypsal tedy první soutěž na výtvarné řešení plánovaného pomníku. Do r. 1914 se sešlo 60 návrhů, ale žádný nebyl doporučen k realizaci. Nejlépe byl ohodnocen společný návrh prof. Jana Kotěry a sochaře Jana Štursy. V návrhu J. Štursy byl pomník Jana Žižky koncipován ve tvaru mohyly s Žižkou v čele a dalšími postavami po obou stranách. V r. 1914 byl předložen i umělecky zajímavý návrh Františka Bílka, který pojal Žižku nábožensky, jako bojovníka za věru. Spolek ale v souladu s většinou veřejného mínění chápal Žižku jako symbol české vojenské síly. První světová válka pak veškerou aktivitu v tomto směru zastavila.

Po skončení první světové války a po vzniku samostatného československého státu znovu ožilo úsilí o vybudování Žižkova pomníku na Vítkově, ale již na vyšší a oficiální úrovni. Na Vítkově se měl současně budovat Památník odboje. V den 500. výročí bitvy na Vítkově, 14. 7. 1920, byl konečně položen základní kámen k pomníku Jana Žižky. Proto v r. 1923 vyhlásil

Spolek druhou soutěž na pomník Jana Žižky, tentokrát už ve spolupráci se Sborem pro postavení Památníku odboje, se kterým došlo k dohodě o jednotě úsilí při zástavbě vrchu Vítkova. Šlo tehdy o první veřejnou soutěž na objekt památníku a sochy Jana Žižky společně. Do stanoveného termínu (30. 11. 1923) došlo 31 návrhů, ale porota 1. cenu neudělila. Těbaže se do soutěže zapojili přední českoslovenští architekti a sochaři, soutěž nespĺnila očekávání poroty ani veřejnosti. V r. 1924 byla proto vypsána druhá veřejná soutěž s lhůtou do 30. 10. 1925, která se opět týkala stavby Památníku v ideové souvislosti s pomníkem Jana Žižky. V této soutěži zvítězili Jiří Giller a architekt Jan Zázvorka. Arch. Zázvorka navrhl umístit jezdeckou sochu Jana Žižky před monumentální budovu Památníku, zatímco většina ostatních návrhů ji situovala bočně nebo do uzavřeného nádvoří. Samotný pomník měl být řešen odděleně od ostatních soutěží.

Žižkovský Spolek pro vybudování pomníku Jana Žižky byl výnosem z 1. 4. 1926 sloučen s Památníkem osvobození. Vznikl Sbor pro postavení Památníku osvobození a pomníku Jana Žižky z Trocnova na vrchu Žižkově (toto byl oficiální název). Čestným předsedou byl prezident republiky, funkci výkonného předsedy zaujímal předsedové vlády a ministři národní obrany, členy Sboru byli ministři a poslanci. Tento Sbor vyhlásil koncem r. 1927, kdy už byl znám vítězný projekt arch. Zázvorky, další soutěž na pomník Jana Žižky. Ale ani tato soutěž, která byla uzavřena v polovině r. 1928, nepřinesla uspokojivé výsledky.

I když se hovořilo a psalo o vyhlášení nové soutěže, vyhlášena nebyla. Místo toho byl v r. 1931 požádán - mimo soutěž - sochař Bohumil Kafka o předložení návrhu na pomník Jana Žižky. Přes odpor umělecké veřejnosti proti tomuto neobvyklému postupu (nikoliv proti osobě sochaře) B. Kafka návrh přijal. Na jezdecké soše Jana Žižky pracoval plných deset let (od r. 1931 do r. 1941).

V listopadu 1941 oznámil B. Kafka dokončení úkolu. Model v definitivním měřítku, vysoký 8 metrů, byl odlit v sádkě a připraven k odlití v bronzu. Krátce na to sochař zemřel. Druhá světová válka zabránila odlití a instalování sochy. V situaci, kdy činnost Sboru byla nejdříve ochromena a potom přímo zastavena, nebylo možné pomýšlet na instalaci sochy Jana Žižky. Naopak dílo bylo během války pečlivě ukrýváno. Teprve v červnu 1946 byl hotový sádrový model převzat firmou K. Maška v Praze - Karlíně a odlit do bronzu. 14. 7. 1950 byl konečně na vrcholu Vítkova vztyčen obrovský jezdecký pomník Jana Žižky z Trocnova. Pomník je téměř 9 metrů vysoký, 10 metrů dlouhý a přes 5 metrů široký; váží 16,5 tuny. Podle údajů UNESCO patří mezi největší bronzové jezdecké sochy na světě.

Mezi rokem 1862, kdy K. Hartig vystoupil s prvním návrhem na postavení pomníku Jana Žižky na Žižkově, a mezi rokem 1950, kdy byl konečně na vrcholu Vítkova vztyčen Žižkův pomník, uplynulo 88 let. Téměř celé století úsilí a vytrvalé práce několika generací na splnění jedné představy. Dnes už si nejen Pražané, ale ani návštěvníci Prahy neumějí představit Vítkov bez monumentální sochy Jana Žižky z Trocnova. Socha a Památník za ní tvoří - vedle Pražského hradu a Vyšehradu - důstojnou třetí dominantu Prahy.

Krajiny mého dětství

Ivana Jenišťová

Čtyři roky po skončení II. světové války Praha stále nesla její stopy. Na několika místech přímo v centru ještě dlouho po doznění posledních výbuchů zela rumišť domů, kam při náletech spadly bomby. Jako vykotlaný zub vypadala dřeva po domu na Vinohradské třídě (proti tržnici - sport), zastavěná snad někdy v začátku šedesátých let.

Žižkov v poválečných letech zdánlivě svou tvář neměnil. Pro čtyřleté dítě, jímž jsem tehdy byla, v něm byla spousta zajímavostí. Tou nejžádanější byl bezesporu kolotoč na hřišti v Jičínské ulici. Kulatý karusel pro nejmenší děti byl vybaven aktuálně: vojenské motorky, auta a jiné samohyby v barvě khaki. A hlavně tank. V něm dětská dušička prožívala hrdinské útoky na nepřítel, aniž by tušila něco o nedávno skončivších hrůzách bojů. Dostat bojem zaujatou vnučku z kolotoče byl pro dědečka úkol nadlidský, jenž se nikdy neobešel bez zoufalého řevu dítěte. Kromě kolotoče byla na hřišti také dřevěná houpačka a pískoviště. Dřevěná bouda v areálu hřiště sloužila v zimě jako šatna pro bruslaře. Když byly mrazy, bývalo tu totiž kluziště. Na hřiště si chodily hrát i děti z mateřské školy v Lucemburské ulici, kde je dnes psychologická poradna.

Centrem horního Žižkova, jehož hranici s Královskými Vinohrady tvořila tehdejší Stalinova, před válkou Fochova a nyní snad na věky Vinohradská třída, byl hotel Flora. Kromě restaurace a kavárny v něm bylo i kino. Luxusní secesní kino, v němž o přestávce mezi týdnečkem a filmem roznášeli Eskymo a Polárku. Eskymo bylo kokosové, v čokoládě bez špejle a stálo jen padesátník.

V další ulici pod „Fošovkou“, jak se tehdy ještě říkalo, v Přemyslovské, bylo soukromé kadeřnictví paní Vlasty ... V kadeřnictví to bylo zajímavé, nad křesly visely přístroje s elektrickými natáčkami na trvalou. Dnes jsou výlohy kadeřnictví zazděné a v celém prostoru je už dávno byt.

Žižkov doby poválečné měl na každém rohu hospodu a je zajímavé, že všechny se užívaly. Například v okruhu bloku kde jsme tehdy bydleli - v Jagellonské, jich bylo několik. Nejbliž pro černé pivo do džbánku po nedělním obědě to bylo k Hudečkům (dnešní hospoda na Radhošti). Hostinský pan Hudeček stál u pumpy, vždy měl zástěru a na hlavě kulatou čepičku. Pivo, které natočil, mělo tuhou pěnu. Vydřela až domů a dala se umlsávat. Další hospoda byla v Lucemburské - na rohu s Bořivojovou (později tam byla autoškola Svazarmu). Dodnes zůstává hospoda v Lucemburské blízko rohu s Radhošťskou. Jednotlivé hostince často dělil jeden či dva domy. Do hospody na rohu Jagellonské a Bořivojovy (dnes Myslivna) jsme chodili pro led. Led jsme potřebovali do archaické ledničky - dřevěné skříňky, zevnitř opatřené plechovou izolací. Led se vložil do pekáčku a zajišťoval několik dní potřebný chlad pro uložené maso. Led do hospody přivážel povoz, tažený párem silných koní. Koně byly tehdy na Žižkově a vůbec v Praze normálním jevem. Tahaly například modré poštovní vozy s „poštovským panáčkem“ na kozlíku. Zastavovaly před domy či před poštovní schránkou stejné modří. Koně vozili také uhlí, tím tehdy topila celá Praha. Uhlí dodávku měřili počtem puten, odnesených přímo do sklepa zákazníka. Ale to ještě příliš dávná minulost není. Zato po

uhlí, jenž sídlil ve sklepech domu v Bořivojově ulici (roh Jagellonské a Bořivojovy proti hospodě) už dnes není ani památka. Do sklepa vedlo pár strmých schodů. Uhlí měl ve sklepech kohouta: jeho venkovské kokrhání se dralo ven do Žižkovské ulice. Vedle hospody v Bořivojově ulici bývala masna. V poválečných letech, kdy bylo jídlo na lístky, zvané „body“, stejně jako v těch dalších, k ní neodmyslitelně patřila fronta. Mívali tam široce známé „macešky“, pochoutku, která v období zglajšaltování všeho zmizela, aby se po letech vynořila z propadlitě dějin. Zda v původní kvalitě, nemohu soudit.

Také v Jagellonské bylo pár soukromých obchodů. Krám, kam se chodilo pro potraviny, vlastnili a provozovali Macháčkoví. Paní Macháčková byla drobná, rychlých pohybů i jazyka, pan Macháček typický rozvázný obchodník. V krámě pomáhal také syn Jenda. Kam se podělí...

Vedle Macháčků bylo košíkářství. V malém krámku prodával starší pán různé výrobky z proutí. Chodili jsme tam kupovat rákosku, tou se v mém dětství krotila rozjivenost a popohánělo pomalé ženění.

Dnešní Žižkovo náměstí se tehdy jmenovalo Kollárovo, říkali jsme Kolárák. Na jeho rohu s Radhošťskou sídlilo už tehdy papírnictví, v umělecko-průmyslové škole zase obávaný školník, jenž hurónským řevem zaháněl děti, lezoucí po zábradlí schodiště před budovou. Pod dětským hřištěm na Kollárově náměstí byla požární nádrž s vodou.

Zimy mého dětství se vyznačovaly spoustou sněhu. Dnes bychom to nazvali kalmitami. Na rozdíl od současnosti auta stála v ulicích jen sporadicky. Dopravní značka „Vyhrazeno pro sáňkování“ umožňovala zimní radovánky dětí Radhošťskou od Lucemburské po Kollárovo náměstí. Nebylo ovšem radno jezdit až dolů, tam vládly trolejbusy.

Z Kollárova náměstí se, stejně jako dnes, procházelo k dolní bráně Olšanských hřbitovů. To byla ještě průchozí dolní část Baranovy ulice. Naproti bočnímu východu z umělecko-průmyslové školy byl areál, ohrazený dřevěným plotem, bývalo v něm stolářství. Proti dolní části Olšanských hřbitovů stál barokní dům, jedna z nejstarších budov Žižkova. Někdy koncem 60. let byl s velkou slávou restaurován, aby hned nato padl za oběť megalomanské přestavbě Žižkova. Dnes tu stojí objekt domu hotelu Olšanka. Za ním byla střelnice a kopec, zarostlý trávou a křovím. V dřevěném baráku na úbočí se scházel výtvarný kroužek dětí ze žižkovských škol. V malém rybníčku pod kopcem lovíli akvaristé „vodní blechy“ pro své rybičky. Blízko tohoto místa ústila Kubelkova ulice. V ní v budově bývalého gymnázia našla po válce útočiště jedna z žižkovských základních škol. Prvníáci, kteří do ní nastoupili v roce 1954, přivítaly různorodé lavice z kdovíjak dávných školních let. Dnes by to jistě byly starožitnosti.

Má první učitelka se, myslím, jmenovala Mašková. Starší, nosila mikádo a nebála se nám vyprávět o bohatých lidech, kteří za války pomáhali pronásledovaným.

Domů, do Jagellonské, jsem chodívala po Čajkovského ulici. Na rohu pošta, omšelá rozpadající se kaple (dnes Atrium) a sborový dům Českobratrské církve, kam jsme chodili na bohoslužby. Ty nejslavnostnější ovšem bývaly v aule gymnázia na Sladkovského náměstí. Z Čajkovského lze odbočit doprava k židovskému hřbitovu, za ním je bývalá hlavní pošta. Její věže byly dlouho dominantou Žižkova, dobře viditelnou z hradčanské rampy. Z ponurého a po válce neudržovaného židovského hřbitova, chráněného zdí s obloukovými okénky, dnes zbyl jen zlomek. Nahradil ho parčík s televizní věží.

*Po pražsku si tedy zazpívejme,
sem každý ku švandě zaměř krok!
Pražské děvy vždycky v lásce mějme
a popřejme si pražský mok!*

*Praha vždy je Čechů ráj,
at žije Baikailai!*

Po kom se jmenuje Pospíšilova ulice ?

Milada Kaiserová

Karel Pospíšil se narodil 22. února 1867 v Běstvině u Chotěboře. Pocházel z učitelské rodiny, v níž hudba se pěstovala po celé generace; tak se dostalo nadanému Karlovi hudební výchování od jeho děda Josefa Pospíšila, žáka Tomáškova a pozdějšího učitele slavného pianisty Alexandra Dreyschocka. Karel Pospíšil skládal již v pěti letech a jednu jeho skladbu tehdy dokonce provedla běstvinská kapela. Pospíšil si vybral povolání učitele. Vystudoval učitelský ústav v Kutné Hoře, kde mu byli hudebními učiteli Alois Štrébl, Karel ze Sladkovských a hudební skladatel Hartl. Později byl učitelem na Žižkově a jako ředitel školy odešel do výslužby.

Pospíšil byl v podstatě hudebním samoukem. Přesto se však dopracoval vlastní píli a velikým nadáním tak daleko, že si dobyt zvukového jména. Ovládal řadu nástrojů, ale především klavír, jehož byl mistrem, překonávajíc veškeré technické obtíže. Doprovázel při koncertech naše přední houslisty: Ondříčka, Kubelka a Buchteleho, jako i řadu zpěváků. I náš veliký Antonín Dvořák Pospíšila znal a velmi si vážil jeho smyslu pro melodii a zvlášť rytmus.

První jeho skladby jsou z roku 1890. Pospíšil byl velkým znalcem české lidové písně, skládal popěvky, většinou rázu veselého a humorného. Pražské výstavě ve Stromovce v roce 1908 věnovala jeho píseň na slova Jiřího Chocholouška: Baikailai. Složil i několik líbivých operet. Ve sborové literatuře je také mnoho jeho cenných prací. 10 let byl sbormistrem žižkovského pěveckého spolku „Vítkov“.

Od roku 1907, kdy poprvé vystoupil s doprovody k prostným na V. všesokolském sletě, je připoután k sokolské práci až do svého skonu. Byl to nepřetržitý řetěz úspěchů, ale také veliké, obětavé a nezištné práce. Zejména od roku 1913, kdy se seznámil s rytmickými snahami Dalcrozeho. S Augustýnem Očenáškem vytvořil dílo „Základy rytmického tělocviku sokolského“. Tato velká práce byla oceněna i za hranicemi.

Byl by nesnadný, téměř nemožný úkol vyčíslit jeho hudební skladby k cvičením. Pospíšil ve své příkladné obětavosti neodřekl nikomu, kdo jej požádal o hudbu a rád hudbou doprovodil každou dobrou věc. Počet jeho skladeb odhadují znalci na 400, z nich tělocvičných 300. Jen namátkou uvedu: hudba k prostným na V., VI. a VIII. sokolském sletě. Ale

psal prostná i jinam než do Prahy. Např. pro Lublaň v roce 1913, pro Brno v r. 1914, slet ruského sokolství 1914, zájezdy na Slovensko r. 1921, 1922 a 1927 až 1929, na mezisletové závody 1923. Za nejskvělejší se považují tzv. „Londýnská prostná“. Sem se řadí také hudba k Erbenovým sibiřským skladbám. Pospíšilovy Rytmické skladby se nedají ani přehledně uvést, aniž by se něco nevynechalo. Ještě by byl dlouhý výčet jeho dalších skladeb a ani jejich výpočetem by nebyla zhodnocena tak velká práce.

Není možné nevzpomenout jeho práci za 1. světové války v žižkovském sokole, kde nepřestal tvořit a doprovázet. Shromažďoval kolem sebe žactvo i členstvo v době, kdy v žižkovské tělocvičně byl lazaret, jak s nimi si hrál a zpíval, pořádal zájezdy po Čechách - všude vléval naději.

Karel Pospíšil dlouho nepřechkal svou šedesátku. Podlehli zákeřné a bolestné nemoci 6. dubna 1929. V pražském krematoriu 10. dubna 1929, za ohromné účasti, se s ním rozloučili všichni, kdo ho měli rádi a kdo ho pochopili.

Dnes, když půjdeme Pospíšilovou ulicí, vzpomeňme, že je to 70 let, co odešel tento výjimečný občan Žižkova.

Ze staré doby k dnešku

Jiřina Polanecká

Na rozsáhlé rovině mezi příkrou severní stráň vrchu Vítkova a řekou Vltavou - kde se dnes rozkládá Karlín - stával až do založení tohoto města (r. 1815-1817) mimo ojedinelých rozptýlených stavení, jenom „špitál“ s kostelíčkem sv. Pavla, vystavěný v roce 1506 nedaleko řeky. Když Švédové roku 1646 ohrožovali Prahu, dal císařský plukovník Kreuz špitál z vojenských důvodů zbořit. Po válce byl vystavěn znovu, možná i vrácen svému bývalému určení. Jisté bylo, že v roce 1713 bylo užíváno hřbitova při kostelíku sv. Pavla k pohřbívání osob zemřelých na mor. Za císaře Josefa II. byl kostel i špitál znovu a nadobro zrušen a prodán knihkupecům a knihkupci Schönfeldovi. Ten dal hřbitov proměnit v park a později byl zbořen i kostel. Už za dob Žižkových jmenovala se tato rovina, až do založení Karlína, Špitálské pole, čili „na Špitálsku“.

Pro strategickou polohu byl Žižkov nejdříve obsazen vojskem. Po bitvě husitů s křižáky v roce 1420 stálo na něm opět vojsko českých stavů a to v roce 1608, aby zamezilo arcivévodovi Matyášovi, bratrovi císaře Rudolfa, další postup na Prahu. V roce 1648 tábořil na Žižkově hrabě Vintemberský se svými Švédy. V roce 1744 jej obsadili Prusové. Také v roce 1757 po vítězné bitvě Bedřicha II. u Štěrbohol podařilo se jim sehnati císařskou posádku z temene této hory a zříditi tam střelecké baterie. Toto pevné postavení opět rychle opustili, když dostali zprávu o bitvě u Kolína, kde jejich král byl poražen maršálkem Daunem.

V roce 1866 byla prohrána válka s Pruskem a v roce 1874 začaly se bourat hrady, které dělily Žižkov od Nového města.

V květnu 1945 byl Žižkovský vrch znovu obsazen, tentokrát německým vojskem. 9. května 1945 Němci válku prohráli. Od té doby Žižkov užívá míru.

/Zdroj Ed. Herold 1881/

Poslední cesta K. H. Borovského vedla Žižkovem

Ve starších dobách vedla na Žižkov poslední cesta mnohých Pražanů a končila za zdi Olšanského hřbitova. Božena Němcová píše muži, kterého oslovuje: „milý příteli“, o poslední cestě Karla Havlíčka Borovského.

V Praze, 2. 8. 1856

Milý příteli!

Včera v 6 hodin večer pochovali jsme tedy našeho Havlíčka. Jak víte byl pohřeb na čtvrtek určen, že ale právě také příjem k prospěchu Tylových dětí byl, odložil se na pátek. - V úterý, když jsme od Havla odešli, přijela matka jeho, sestra a bratr z Nového Boru, pro něž poslali. Věděla sice již, že je mu zle, ale že by umřel, nemyslela. Báli se jí to tedy říci když přijela, a nechtěli jí k němu pustit. „No, co se mnou děláte, řekla jim, já už vídím, že je mrtev. Pustte mne k němu, nebojte se, huř mi bylo, když mi ho v noci odvezli a nevěděla jsem kam, a co s ním se bude dít. Smrt není nejhorší!“ - Je to paní velmi rozumná, těší mne také velmi, že jsem se blíže s ní i sestrou seznámila. - Také se po celý čas velmi ruzumně a mírně chovaly, ač jak samy řekly, Karel jejich světem byl. - Sestra Johanka je celý on, v tváři i prý co do povahy mnoho stejného spolu měli, a jí měl více rád než bratry. - Jarošová se Zdenkou, jeho dcerkou, tu také byly, ale hned zase do Podmoklů odjeli, děvčeti neřekli pravdu, ona neví ještě ani že matku také nemá, což stará Havlíčková i Palacký neuznávají za dobré. Jarošovic

se o ní bojí, že je příliš citlivá a slabá, aby se jim nerozstonala. Nevím, jestli přijezd matky tomu překazil, anebo že mimo Vás nechtěli mrtvolu jinému svěřit, - ale nesekcírovali ho. Podlipský míní, že při diagnózi nemůže být mýlka, že by to bylo zbytečné. - Je to pravda? - Přece by to myslím lépe bylo, kdyby to byli nechali udělat, pro jistotu. - Jaroš tu nebyl, jak tedy H. zemřel, hned se do Vídně telefonovalo

a za nedlouho přišla odpověď: Žádné úmrtní cedule.

Nejspíše mu někdo ve Vídně strachu nahnal. Zde ale již se jich tisíc tisklo, což vše Halánek na starost si vzal.

Mysle, že ta zpráva snad na vyšší rozkaz, jel hned do tiskárny, sebral všechny listy, dílem hned rozestal, dílem uschoval. Ale když Jaroš přijel, a slyšeli, že to jen osobní strach, nechal druhý tisíc

tisknout, a dnes ještě dvě stě, neboť byla o ně dračka a lidé prosí o ně jako o reliquie. Jeden krejčí jel včera do Ameriky a přišel ještě prosit o lístek, řka že ta cedule a H. podobizna budou nejdražší památky co si odváží. - Při této příležitosti, vidělo se teprv, jak silné přívrženstvo měl v lidu H. a jak byl milován. Lid není nevďečný, kde vidí opravdovou lásku... -

Halánek vlastně nejvíce se o vše staral, a bylo dobře, neboť domácí byli dílem velmi bázlivi, dílem zmatení. Horký kus ješitnosti je při každém jeho činu, ale kde se jedná o to ukázat vlastenectví, tu se nedá Halánek zahanbit. Palacký se až bál těch jeho příprav. - Já také použila té jeho mar-

nosti a poněvadž jsem již věděla, že by kdý jiný proti tomu býval, totž dát H. vavřínový věnec na čelo i na víko rakve. Ferda hned byl při tom, když ale slyšel, že mne nesmí jmenovat a na své jméno to vzít, nechtěl jinak přivolit, než aby směl část útrat spolupřevzít. - Tedy jsem vzala od něho 27 a nechala jsem si vázat krásnou korunu na víko, z listů bobkové višně, a půlvěnce na čelo z vavřínu, a pak jsem si zamluvila na pátek květ passiflory. Tu jsem také dostala, právě rozvité dva květy a hned s ní šla dolů a dala jí H. do rukou. On byl milovník květin, a ta mu zvláště příslušela. Ostatní poslala jsem k Halánkovům a on sám dal mu věnec nad čelo a korunu dali na víko. Lc. se toho lekal, ale Halánkovi prošlo, co by mne bylo neprošlo. - Za to jsem mu obstarala zpěvy a všelike jiné komise. Měšťané sami přišli se nabízet, že rakev ponесou. Kdo známé venku měl, dal hned vědět a sešlo se mnoho lidu, zvláště selského až od Králova Hradce, od Bolestavi, Mělníka, Roudnice a z okolí Pražského. V pátek od rána chodili lidé jako processím nahoru, kde v rakvi již vystaven ležel; a bylo Vám to podívání k pláči. To nebyla ta prázdná zvědavost, aby se přišli podívat jaká rakev, jaký ústroj, to a ono prohlídli - staří, mladí, muži, ženy, kněží, vojáci, prostí řemeslníci i nádeníci, každý přišel tiše s neobyčejnou úctou a slze, co u jeho rakve tekly nebyly falešné - ruce mu lidé líbali i rubáš, prostá matka ukazovala ho dítěti, co mučedníka, který trpěl pro národ! - Sedlák jeden, jehož hlava bílá byla, jak kvetoucí jablono, dlouho u něho klečel a plakal, vstav pak, vzal ho za ruku, řka hlasitě: Bůh ti to zaplat, co jsi pro nás udělal i vytrpěl! - Takovýchto důkazů věd-

nosti a lásky k němu mnoho mohla bych vám napsat. - Ani zabednit ho nechtěli, vždyť ještě přicházeli a chtěli ho vidět. Ale v pátek byl již velmi sinavý, zvláště okolo čela, uši měl modré jak chrpa - a z úst mokyvala mu krev, velmi již zapáchal. - Museli ho snést do průjezdu dolů, a tam ho vykopili, poněvadž nahoře místa pro lid nebylo. Strakatý, Lukas, Meyer a ještě jeden zpěvák od divadla zpívali u rakve krásné Salve od Palestriny a místo jednoho objednaného kněze přišli dva a spolu s nimi ved kondukt. Z domu ho vynášeli tři bratři Fričové, Fingerhut, dva z redakcí L.N. a Lumíra a dva právníci, též spisovatelé. Dále pak ho nesli až k bráně měšťané. Lidstva bylo náramně množství, sotva že se mohlo jít; jak se dle oka sčítat mohlo přes 5000 a všechny třídy a stavy tu byly zastoupeny, i tač šli o nichž se mohlo pochybovat. Policajta ani žandarma nebylo v davu vidět, ale beztak jich bylo asi dost mezi lidem. Jestli slyšeli to co já - jako že se to na všech koncích bez bázně ozývalo, měli co povídat: „Od Husa se takový člověk nenarodil, který by se byl odvážil pravdu jim tak povědět!“ - „No, to je ta jediná odměna, kterou mu můžem dát - že ho odprovoďme a že na něho pamatovat budem“ - „Mnoho pro nás udělal, ten nám teprv oči otevřel. Dříve jsme ani nevěděli co jsme a čím jsme“ - „Ten jim uměl povědět pravdu, proto ho také otrávil!“ - „Jsa, to je náš svatý mučedník, dobře má na rakuvi mučednickou korunu!“ - „I to není mučednická koruna, to znamená, že byl také spisovatel, básník!“ - „No, no, vždyť je dobře, však oni to nebudou na nos nikomu malovat, to je mučednická koruna!“ - „Tu mu dala jedna paní“ - Ohlédla jsem se kdo

to mluvil, ale byla to neznámá tvář. To šlak
ví, že není možná čeho skrýt. - Halánek by
byl myslil, že ho chce připravit o pochva-
lu, kterou mu vzdávali za jeho krásnou i-
deu - a já mu jí ráda nechám, jen když se
to stalo, co jsem přála. - Takové hlasy o-
zývaly se mezi obecným lidem, našinci by-
li jak pěny a jen se ohlíželi skoro bážlivě,
aby ničím ten průvod smutný přerušen ne-
byl. - Báh ví kam by byl odpor jakýsi vedl,
neboť byli lidé v průvodu, kterým dlaně
svěděly. Nesli ho přes Pořič, okolo sv.

Josefa a Prašné brány do Hybernátské u-
lice, pak přes Senovážní plac k Nové brá-
ně. Na baštách bylo diváků, jak mračen.
Když dávali rakev do vozu, strhl se pokřik:
„Nech vozu, my si ho odnesem až na hřbi-
tov!“ Byli to Podskaláci. Palacký ale za-
čal na ně mírně, aby ho jen doprovodili,
že to má své příčiny, aby si jen dali říci.
Poslechli.

(Vyšlo jako kopie rukopisu
v příloze Okr. novin Náchodská)

...bratři z N. Brod, pro něj poslati. Věřela si jí
le, ale že by murel, nemyslela. Pošli se jí to
ijele, a nechtěli jí z němu puštit. No, co se
věkla jim, já už vidim, že je murkev. Luskle mi
rebojte se, hůr mi bylo, když mi ho v noci odve-
jsem kam, a co o nim se bude řík. Svět nem-
- Je to paní velmi rozumná, těi' mma také v
se blize s mi, i sebror seznámila. - Také v
ěhni rozumná a mírně ohovaty, ač jak tam
jejich měla být. - Ekra Johanka ze vely' on,
co do povahy mnoho stejného moh' měli, a
ad' něj bratry. - Jarotova se Leduon, jeho drev
byly, ab' hude zete do Leduonli' odjeht. Děvčehi ne
h, ona neví ještě ani, že malku (nema', což sta-
va' - Palacký seznámavaji za dobre'. Jarotovic a
je přilist' rillivá a klaba', aby se jim nerozpo-
... (ilid) malky, nebo že minus Váš necht

ukázka rukopisu Boženy Němcové

Naše státní vlajka

Dr. Ludvík Mucha

Všichni dobře známe naši státní vlajku, ale málokdo ví, že základy jejího vzniku by-
ly položeny právě před 80 lety, na jaře 1919. Podívejme se proto trochu na její historii.

Když 28. října 1918 vznikla Československá republika, byla v Praze k dispozici a ta-
ké se užívala dosavadní symbolika českého státu - stříbrný lev na červeném štítu jako
státní znak a bíločervená vlajka jako státní vlajka. Tyto symboly ovšem nereprezentova-
valy všechny země nově vzniklé republiky, tj. Čechy, Moravu, Slezsko a Slovensko,
a navíc bíločervená vlajka byla také státní vlajkou sousedního Polska. Bylo tedy zřej-
mé, že je potřeba vytvořit oba symboly nově. Proto byla ustanovena komise pro státní
znak a záhy nato i její subkomise pro vlajku. Všichni její členové se shodli na tom, že
počet barev na vlajce je nutno rozšířit, a když došlo k dohodě, že další barva bude mod-
rá, řešil se problém, v jaké podobě by se měla tato barva na vlajku umístit. Po delších
úvahách došli odborníci k názoru, že nejvhodnější bude doplnění bíločervené vlajky
modrým klínem u její žerdi. Klín výrazně reprezentoval nejen trojvrší ze slovenského
zemského znaku, ale i modrou barvu ze znaků Moravy a Podkarpatské Rusi. První ná-
vrh takové vlajky z podzimu roku 1919 měl klín sahající od žerdi do jedné třetiny dél-
ky vlajky. Ten se však odborné veřejnosti nelíbil a parlament jej začátkem listopadu
1919 zamítl. Teprve novou podobu vlajky s klínem sahajícím do poloviny její délky
(při poměru stran 2:3) heraldická komise 24. ledna 1920 schválila a poslanci na zase-
dání československého parlamentu dne 30. března 1920 bez velké slávy přijali. Tento
den proto považujeme za den vzniku naší vlajky. Zprvu sice byly i proti této podobě
námitky, ale časem se vlajka vžila a nakonec se stala hrdým symbolem našeho státu. To
se projevilo zejména v době německé okupace během druhé světové války, kdy pod ní
bojovali za svobodu naši země naši vojáci na západních i východních bojištích.

Vlajka zůstala beze změny i v ČSSR a ČSFR. Po rozpadu Československa vyvstala
otázka, má-li tato vlajka zaniknout či dále existovat. Slovenská republika měla vlajku
vlastní a o jinou neměla zájem. Slovenská politická reprezentace však trvala na tom,
aby se dosavadní československá vlajka nestala ani vlajkou České republiky, která se
považuje za přímý nástupnický stát Československa a k jeho vlajce se hlásila. Spory
o právo na vlajku nabyly značné ostrosti a slovenská strana dokonce vyčísliila její eko-
nomickou hodnotu jako cenu „dobré značky“ sumou 50 miliard tehdejších Kčs. Proto
se objevily i návrhy, jak obejít slovenský nesouhlas tak, aby se např. změnil odstín mod-
ré barvy. Nakonec však na návrh heraldické komise České národní rady nebyla žádná
změna doporučena. Při projednávání zákona ČNR o státních symbolech dne 17. pro-
since 1992 český sněm vlajku jednomyslně (v poměru hlasů 151:0) schválil. Česká re-
publika tak mohla 1. ledna 1993 vkročit mezi nezávislé státy s bíločervenou vlajkou
s modrým klínem.

Často se objevuje otázka, kdo je autorem naší vlajky. I když z oficiálního hlediska je
tato vlajka kolektivním dílem heraldické komise z roku 1920, lze za jejího tvůrce po-

važovat výkonného člena této komise, archiváře Jaroslava Kursu (1875-1950). Jeho jméno je také uvedeno na oficiálním vyobrazení vlajky, jež je přílohou k zákonu z 30. března 1920. K autorství vlajky se však hlásí i jiní navrhovatelé. Je to především malíř Jaroslav Jareš (1886-1967), který prý vlajku s klínem nakreslil už v roce 1918 a jehož hrob na Vyšehradském hřbitově v Praze kryje mramorová deska v podobě československé vlajky. Ale objevují se i jiná jména.

Uzavřeme svou vzpomínku milou básní **Vlajka republiky**, jejímž autorem je žižkovský rodák **Jaroslav Seifert**:

*Vlní se jako dívčí šat,
přimknuta úzce ke stožáru,
lehoučký zdvih, vzápětí pád,
vlní se jako dívčí šat
v nehmataelném tvaru.*

*Nebe jí dalo modrý klín
jak oči děcek při usmání,
ta bílá, ta je z kopretin,
nebe jí dalo modrý klín
a růže napršely na ni.*

*Za námi smrt a hrob a hrob,
člověk se hrůzou neohlíží,
hromady mrtvých bez podob,
za námi smrt a hrob a hrob,
chlad kamene a mříží.*

*Přece to stálo za bolest,
i když ta bolest přetěžká je.
Dál, věčně dál ji chceme nést,
přece to stálo za bolest
to, že tu dneska vlaje.*

Zprávy pro přátele Žižkova

Prosíme naše příznivce, aby nám poslali své vzpomínky a informace o historickém i novém Žižkovu. Je možno nahlédnout do materiálů našeho archívu v úterý (příp. i jiný den podle potřeby), nutno ohlásit se předem na tel.: 227 14 180, 68 48 347. Také prosíme naše členy, mají-li písemnosti, tisk, knížky, předměty, které se týkají Žižkova, rádi je odborně uložíme v našem archívu.

**Všem svým členům, přátelům a příznivcům
přejeme krásné léto, a těšíme se na setkání v září.**

Žižkovské listy, občasník Klubu přátel Žižkova. ČÍSLO 2.

Sestavila a redakčně upravila Jiřina Polanecká.

Grafická úprava Denisa Halašová.

Pro vlastní potřeby vydal v červnu 1999 KPŽ, Sablnova 3, 130 00 Praha 3.

